

Megjelenik den kedden.

A lap szemeli részét illető költemények a szerkesztőhöz (korács-utca, 16. sz.) intézendők.

Bérmertelen leveleket nem fogadunk el.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Előfizetési feltételek:

Egy év ére 6 frt
Két ére 3 "
Negyed ére 1 " 50 kr.

HIRDETÉSEK DÍJA:

öt hasabos petit sor 5 kr.

NYILTTÉR:

három hasabos petit sor . 15 kr.

KASSA és VIDÉKE

Politikai és vegyestartalmu hetilap.

A szepesi gazdasági egyesület közlönye.

Az előfizetési pénzek és hirdetési díjak, általában a lap anyagi részét illető költemények a kiadó-hivatalhoz (Pannónia könyvnyomda és kiadó-részvénytársaság) intézendők.

Hirdetményeket elfogad:

Hausenstein és Vogler Budapestben, Bécsben, Berlinben, Münchenben, majnai Frankfurtban, Stuttgartban, Hamburgban és Bernben. Moros Radotz Bécsben, Prágában, Münchenben, Hamburgban, Nürnbergben, majnai Frankfurtban, Strassburgban, Berlinben, Zürichben, Borsodnában és Nürnbergben. Lang L. nemzetközi hirdetési irodája Budapestben. A délméret hird. irodája Stuttgartban. A Sägerle könyvkereskedés Frankfurtban. Schlotte E. Bismarck, Fort Jeno Lipcsében.

Mi így gondolkodunk.

A „Kelet Népe”nek kassai levelezője az említett lap 144. számában igen kegyes lapunk szerkesztőségéről — látszólagosan elismerőleg, — de erkölcsi és politikai jellem dolgában csak annál-lesujtobbán, mintegy megbélyegzőleg szólni.

Hogy e felfogásban nem csalódunk, arra nem kis bizonyosságot szolgáltat nekünkbe azon körülmény, mikép alighogy a „K. N.”ében mondott szavak elhangzottak, akadt oly érdemes barátunk, aki kapva-kapott az alkalmon s kárörvendő hanggal hirdeti, hogy ime mennyire jól ismernek bennünket.

Az ily kárörvendő érdemes barátokra nézve vizsgáljuk magunkat azzal: „Auch solche Käutze muss es geben!”

A „K. N.” igen tisztelt Redivivusa sem igen zavarta volna meg nyugodalomunkat. Redivivus ur gondolkodhatik így is, úgy is. A gondolat szabad. Ha tetszik valakinek, okoskodhatik, követhetethet per absolutum illetéknépen is: „ami nem fehér, az okvetlenül sárga.”

Mint a kassai szabadelvű párt organuma, mint oly férfiak ellenben, kik sulyt fektetünk a politikai érzület tisztaságára s tudjuk, hogy ennek becsét is a belső és külső t. i. a meggyőződés és az eljárás, a cselekvés, közötti összhangzás képezi, községünk iránti tisztéletünknek fogya, tartozó köztársaságunknak ismertük szellemi életünknek egy kis részét, még azon esetre is, ha egészségünkre sem válnék a kiterjeszkedés.

Csalhatatlanságot nem vindikálunk magunknak, de igen oly és annyi önállóságot, amennyi szükséges arra, hogy meggyőződés-szerűleg egy vagy más párthoz szegődjünk, pártunk nézeteit és törekvéseit valljuk s csekély erőnkhez képest támogatassuk is ha egyszer meggyőződésünkre nézve az ahhoz fűződő általános remények és várakozások iránt a csalatkozás rideg keze érinteni találna lelketünket: mindenesetre van annyi férfiaságunk is, hogy önön-magunk fölött uralkodva, tévedésünket be is ismerjük s oly párthoz fűződünk, melytől aztán, de csak is aztán, a haza udve jobbat és legjobbat remélhet. Erőltetni akarni a dolgokat oly organumoknak, mint — szerénységünkben nyíltan kimondjuk — magunk is vagyunk, törpe hivatkozás. Magunknak érzett erőink felhasználását ellenben megtagadni a köztől, hazafiatlanságnak tekintettük s fogjuk is tekinteni míg életünkben tart.

A „K. N.” levelezője rólunk ezeket mondja: „Mi nagyra becsüljük a „Kassa és Vidéke” című politikai heti lap szerkesztőinek készültését, de kimondhatatlanul sajnálkozunk fölöttük azért, hogy a fusionalis ölelkezés és eszokolódás kábitó mámorának közepette oly politikai párt karjai közé dőltek, melytől meggyőződésök és lelki vonalmuk csak épen oly messze áll, mint a miénk?”

Messza vezetne itt újból fölmelegíteni az indokokat, melyek minket, mint volt deákpartitogókat, a szabadelvű kormánypart tagjai közé sorakozni sürgettek. Mi erélyes, tapintatos, az egész ország által támogatott, hazánkat a jelen szorongatott helyzetből kimenthető kormányt óhajtottunk magunknak s mint hogy a Wenckheim-, jelenleg a Tisza-cabinetben mi ilyen kormányt láttunk és látunk: mi mind külsőleg, mind meggyőződésileg a szabadelvű kormánypárthoz tartozóknak valljuk a mostanság is magunkat s ha egyben-másban a kormány által a hazai állapotok rendes kerékvágásba való kívánatos zökkentése körül a használandó eszközökre nézve eltérő nézeteink vannak is, mint vannak: ezeket lapunkban ki is mondjuk, de ha a kormány folyton más nézetben van, mi a magunk nézeteit végre is szívesen alája rendeljük a kormány törekvéseinek, mert hisszük, hogy azok, akik a kormány rudián állanak, ha vannak avatva a használandó eszközökkel, mit csak javunkra felhasználni lehet, minden körülmények között, általában

nos szempontból, okvetlenül jobban felhasznál, mint felhasználának mindazok, kik a kormányzati ágakat, a haza ügyét, akár egyik, akár másik, de mindenesetre partikularis szempontból vitathatják, nem bírván, nem bírhatván azon belátással, melyet csak a kormány tényleges gyakorlatában szerzhetni meg.

Íly gondolkodás mellett lapunk az eszmésere előtt nyílt, de in ultima analisi, mi bizony testestül-lelkestül kormánypártiak vagyunk.

Postapénzforgalom a kassai postaigazgatósági kerületben 1870-től kezdve egész 1875. sept. hó végéig.

Table with 6 columns: Year (1870, 1871, 1872), Item, and Amount (frt., kr.). Rows include Forgalmi főösszeg, Levélpóstei bevétel, Kocsipóstei bevétel, Postautalványok bevét., Postautalványok kiadása, Postautalványok bevét., Postautalványok kiadása, Postaszállítási költségek, Tiszta vég- / vesztesség eredmény / nyeresemény.

Table with 6 columns: Year (1873, 1874, 1875), Item, and Amount (frt., kr.). Rows include Forgalmi főösszeg, Levélpóstei bevétel, Kocsipóstei bevétel, Postautalványok bevét., Postautalványok kiadása, Postautalványok bevét., Postautalványok kiadása, Postaszállítási költségek, Tiszta vég- / vesztesség eredmény / nyeresemény.

Az egy *) alatt a külföld, a két **) alatt a belföld forgalmi viszonyai állanak. A külfölddel való postautalvánnyal és utánvétellel forgalom f. é. február 1-től kezdve nyitottat meg.

Fenti táblázatból kivehető, hogy a kassai postaigazgatósági kerület postainvenczeinél — melyeknek száma jelenleg 210-re rúg — a lejáró 1874-dik évben az 1870-dik évi eredményhez képest kétszer annyi pénz, vagy számszerűen 6.540.000 frttal több jött forgalomba. Különösen emelkedett azóta a levélpóstei bevétel kerek-összegben 40.000, a kocsipóstei bevétel 22.000, az utalványi bevétel 2.065.000, az utalványi kiadás 1.046.000, az utánvétellel bevétel 258.000 és az utánvétellel kiadás 73.000 frttal. Van azonban e kimutatásnak több árnyékdalja is. Látjuk ugyanis abból, hogy a levélpóstei bevétel 1874-ben, továbbá a kocsipóstei bevétel, valamint az utánvétellel üzlet már 1873-ban nemesak esőkénést, hanem apadást is szenvedett. Ha e feltűnő körülmény okát nyomozzuk, azt általában az 1873-dik évben bekövetkezett s mindenütt érzett pénzváltásnak a kereskedelemre és iparra való visszahatásában, a kocsipóstei bevételre, nemkülönben az ide-rágo utánvétellel üzletre nézve pedig még abban is találjuk rejteni, hogy az utolsó éveken át a kassai postaigazgatósági kerületben belül kiéptített vasutak a kocsipóstei forgalom nagy részét magukhoz vonták. Ezen épen említett árnyékdalakkal szemközt annálkedvezőbb fényben kell feltűnnie előttünk, hogy a kassai postakerület mult évi zárszámadása 22.300 frtnyi tiszta nyereséményt mutat ki, míg az 1870-dik évi még 39.000 frtnyi hiánnyal zárottot. E szép eredmény azáltal éretelt el, hogy a kir. postaigazgatás — mint fenti számkimutatásból kitűnik, — a postaszállítási költségek rovata alatt 1872. óta tetemes megtakarításokat tudott létesíteni; s amit tekintettel hazánk szorult pénzvizonyaira legbensőbb örömmel konstatálunk. Végül meg kell jegyeznünk, hogy a f. évi szeptember hó végével mutatkozó tiszta nyeresémény csaknem elérte a mult egész évi nyeresémény nagyságát. H. . . .

Egy kis elmélkedés.

A multkor bizonyos egyentől hallottam, hogy az iskolákban térjeztet tanítónöket nem kell alkalmazni.**) Egy másik erre azt állította, hogy ott vannak hát a zárdauszüzek: ezekre kell az iskolákat bizni: mert különben — ha a tanerök — mennyiben a leányok férjhez-menetelök folytán lemondásra kényszerítettek — folytonosan változnak — gyakorlott tanítónöket sohasem nyerünk. Az előbb-szólo e talpraesett állításra azt viszonozta, hogy zárdauszüzek szüzségi fogadalmoknál fogva gyakran a nők legfontosabb kötelmeivel nem sokat törődnek s így nem nevelhetnek jó családayákat.

Most már én afölött kezdtem gondolkodni, hogy ki nevelhet tehát jól? Zárdauszüzek állítólag azért nem, mert zárdauszüzek; tanítónök azért nem, mert anyák.

Talán szegény anyának lenni? Szegény! — Hiszen ez a nő főhivatása. A nemzet jövője letéve az anyák kezébe van és a főtekrévs minden jól szervezett államban odairányul, hogy a családi-életet mentőszilárdabb alapra fektesse, hogy így az erkölcsösöget és az állam jólétét biztosíthassa. Véleményem szerint az államnak az anyát általában, kiváltképen pedig ha egyszersmind tanítónök is, különösen figyelembe kell venni, mert az ily nő nemesak az államot ajándékozva meg új honpolgárokkal, hanem a leánykáknak példát is adhat hivatásuk teljesítésére. Mindenki eskis akkor nevelhet jól, ha maga átérzi: mily kieneset bir gyermekében az anya.

Vagy talán az anyai kötelesség elvonná a nő figyelmét az iskolától és növendékeitől? Az nem lehet! Inkább elvonják a helyi-lyel-közzel előforduló szerelmi-viszony s fenforgó kalandok.

Nemely leány ugyanis annyira szerelmes, hogy szíve bálványja eszet-szívet jobban elfoglalja, mintha mint anyának hat gyermeke volna.

Ami a szüzségi fogadalmat illeti, ennek szende, szép viselet a követelménye. Ez sem lehet rozshatással a növendékekre, mert hasonló szendeséget és szemérmességet köthet fel bennök; ezek pedig a nő főkétségei; de a női hivatást ki nem merítik.

Mindamellettt is egyiknek zárdauszüzek nem kellene; másíknak nem kellene anyák. Torább elmélkedtem: kiket kelljen tehát alkalmaztatni? Férfiakat? Ezek a fitanodák számára sincsenek elegend, meg nemis képesek a női gyöngédséget ápolni, tiplálni. Sőt a növendékek alattuk többnyire már az iskolában megszokják a tetszvágyat, mint ez már nem egy eset által igazolható.

Talán csak nem fogjuk azt a közmondást: „Marad vén leány az egyház számára” jövőre így módosítani. „Maradjon vén leány iskolák számára.”

Legjobb lenne olyanokat alkalmazni, kik szüzek közé sem tartoznak, de anyák sem lesznek. De hogyan, mi módon? . . . Itt megakadt gondolkozasom és nein birtam a dolog lényegét illetőleg eligazodni.**) Hymen Vesta.

*) Ny irányu cikk jelent meg legközelebb az „A. K. Közlöny 43, 44 és 45-ik számában.

**) A női összes hivatás fogalma e szóban: anya, mindenesetre legközelebb de nem egyszersmind kizárólagos kifejezést is, nyeri. A hivatás a gyakorlati életben mindig relativ. Es minden hivatás, mely kellően bötölve az emberiségre hasznos és üdörös, tiszteletünket érdemlő meg pedig annál nagyobb tiszteletünk, minél több önmegtartóadalással és nélkülözésekel jár s minél több fontos előnnyel diszelekszik a társadalom tekintetéből. Ezen egész cikk azt mutatja, hogy: ninesen szabály kivétel nélkül s így valamint az anyai feláldozó szeretet, csak a műveltség és költőség bizonyos fokával párosultan, épenugy képes a legfeláldozóbb t. i. a vallásos szeretet a családi életet nélkülözni s annak örömeit saját tapasztalásából nem ismerő egyének részéről is nevelés-oktatás dolgában a legfényesebb eredmények elérésére. Epan azért elvileg kizárólag ezt, vagy amant meghonosítani akarni célszerűtlen, hisz erőlködés. Minden a viszonyok és körülmények ösztettségétől, de legkivált a hivatás átérésétől függ. Szerk.

A gyermek-nevelésről.

(Vége.)

Ezek után következnek az *őszinteségre való szoktatás*. Hogy erre mily nagy súlyt kell fektetni a következőkben kívánom bebiztosítani. A nyílt-szívűség a gyermeki léleknek egyik legszületetremétebb vonása. Bármily hibákkal bírjon is, az őszinte gyermeket nem lehet gyűlölni, míg ellenben alatomosság és álnokság egészen eltorzítja a megfosztani látszanak minden üdőségétől. Azonkívül a hazudozás oly valami vézetes, melytől rajmi terhes megszabadulni; olyan mint a lejtő, melyen, ha egyszer reá dobattunk, egészen a mélységbe sikkunk le. Míg a harag, vagy röstösg gyakran csekély fáradsággal legyőzhető, a hazudozás szokása csaknem mindenha ellenáll, vagy csak a leghatásosabb gyógyszernek enged. Vegre a nevelés is, amely tehetetlen oly gyermeknél, mely nem ösmér engedelmséget, itt is mintegy világtól fosztatik meg, mivel nem képes azon lelkét áthatni, melyet vezetni kellene. Csak gyanítgatásokra van utalva, nem ugyan a cselekmények tekintetében, melyeknek hosszabb elítélésére a gyermek ereje és ügyessége képtelen, de igenis a szív érzélméire nézve. Minden szeretet-nyilvánulásnál, minden megbánásnál tettétést gyanítunk és mint az orvos, midőn a gyógykezelt betegségnek biztos jellegét nem ösméri, azon veszélynek tesszük ki magunkat, hogy a gyógyszert rossz időben alkalmazzuk. Mindazáltal nem lehetetlen ezen veszélyes ellenséget legyőzni, ha annak idején fogunk a munkához. A gyermek eleinte csak érdekből, vagy félelemből szokott hazudni.

Törekedjünk tehát, hogy ezen két indok benne az őszinteség ösztönzésére egresüljön. Iparkodjunk cselelt meggyűlölni, hogy miiket félre ne vezethessen. S míg azon hibákért, melyek a hazugságnak alapul szolgáltak, a legnagyobb szigorral büntetünk, addig az őszinte-beralló iránt elnézőbbek legyünk. Gyermeknevelésünk szemben őszintéknek kell lenniök s hibáikat bevallani nem szabad restelniök. Hogy ezt elérhessük, elnézőbbeknek kell lenniök azok iránt, melyeket előttünk el nem titkolhatnak. So megütközésünket, se haragunkat ne nyilvánítsuk rossz hajlamaik felett; legyünk inkább részvételt gyöngeségök iránt. Kellendőségek ebből fognak ugyan származni, mivel a félelem kevésbé korlátozandja őket, de, jobban megfontolva, a bizalom és őszinteség hasznosabb lesz rájuk nézve a szigorú tekintélynél.

Végre szükséges, hogy legelső pillanattól a *vallás-erkölcsös érzet* ébresztessék föl a gyermek lelkében. Rousseau más nézetben van, mivel a gyermek előtt annak 15 éves koráig e nevet: Isten meg csak kiejtani sem akarja, azon természetes

oknál fogva, hogy „a gyermek előtt másról nem szabad beszélni, csak amit felfogni képes.“ De ezen állítás itt alkalmasa téves, mivel ekkor nekünk felnőtteknek sem lenne soha szabad az Istenről szólnunk, mert ő nekünk is mindörökké megfoghatatlan marad. Miért nem lehetna nekik egyszerűen kijelenteni, hogy Isten annak idején feltárja előttök ennek értelmét. A gyermek már lelki állapotánál fogva is a vallási igazság ezen első sugárának felfogására csodálatosan elő van készítve. Mitsem, vagy csak igen keveset fontol meg; de annagadagabb líbten. Ertelmségének támpontja sem a tapasztalatban, sem az észben nem gyökerezik. — egyedül szüleinek szavaiban, melyeknek eszhatlan igazsága az ő hitvallásának legelső ágazata. Ezen szempontból tekintti Isten, nem úgy mint azt a felvilágosodott ész, hanem mint a tiszta szív szemléli. Ezen Isten, akiben hisz, anélkül, hogy ismerné, mindjárt kezdettől legszebb tulajdonaival tünik föl előtte, mint szerett atyjának és anyjának atyja, mint a kedves kicsinyeknek oltalmazója. Neki azt mondák, hogy ez Isten mindent lát: és ő ebben nem kételkedik. Sőt ha szülei jelen nem létében valamely tiltott tette ingereltetik, aggodalommal telik el e láthatlan tanunk gondolatára, ki előtt mi sincs elrejtve. A későbbi korban is, midőn az értelem még csak homályos reggeli-szürkület, az Isten fogalma kétszeres erővel hat reá, hogy szívét feltárja és a feltűnedező szenvedélyeket visszatartsa, vagy legálább fékezze.

Ez azonban még nem minden: bizonyára semmiképen sem kívánhatjuk, hogy parancsaink, a jutalom és büntetés következményeivel együtt, az egyedüli indító ok legyenek a gyermek engedelmségére. *A kötelesség érzetét* is iparkodjunk bennök fölébresztetni s megfoghatóvá tenni, hogy vannak jó tettek s hogy azokat végre is kell hajtani, mivel jök és a rossz tetteket kerülni azért, mivel rosszak. Azonban miképen tehetjük ezt előttök megfoghatóvá, ha a vallási érzületet mellőzzük? Ez elvont erkölcsi érzést lehetséges-e zsenge elméjükkel felfogtatni különben?

Teljesen lehetetlen. Sőt a gyermek, ha az erkölcsiéget Isten nélkül akarók benne fölébresztetni, a tényeket az anyagi nyereség, vagy vesztés szerént kezdené megítélni. De sőt ha lehetséges volna is a kötelesség érzetét értelmébe beeroszakolni, mely oly kevésbé alkalmas annak befogására, ezen fogalom igen gyarló és téves lenne: gyarló azért, mivel alapja hiányzanék és téves, mivel az erkölcsi törvényt az Istenről kizárja, mely pedig annak egyedüli forrása. Ellenben ha Isten nevet és eszméjét az oktatás első alapjául vesszük, hogy gyermekeink szívében az erkölcsi érzetét fölébresztjük, a törvénnyel egyidőben

annak szerzőjét is megmutatjuk nekik, mek képes felfogni. hogy az, kitől mit tekintély származik, joggal is bir nagy minden tagjának parancsolói s az általa törvényeknek tiszteletet szerezni.

A kötelesség eme fogalma, mivel könnyebben is megközelíthető, inkább megfelel a valóságnak is, mert metafizikai valóság, hogy az erkölcsiéget az Istenben rejlik alapja, mennyiben ő az, ki a lelkiismeret szavával hozzánk szól.

Eszerint, ha ezután haladunk, a gyermekeknek természetes hajlamát: szavainkuk hitelt adni — az igazság előnyére értékesíthetjük; üdvös behatásoknak vehetjük el csiráját, melyeknek befolyása elterjed és fönmarad, ha az idő azok emléket már el is homályosította; a tiszteletnek s kegyeletnek szent érzetét erősbítendjük, mely engedelmségének a legbiztosabb kezessége s a legegyszerűbb s mindamelllett a legbiztosabb azon vetendőjük be az *erkölcsös életbe*.

Ezek azon érzetek és szokások, melyekre az emberi természet már a legzsengebb gyermekkorban is alkalmas s melyet könnyelműen mellőzni s figyelmen kívül hagyni gyermekeink jövő erkölcsi életének veszélyeztetése nélkül nem lehet, nem szabad.

A vasipari enqüete.

— *A Kassai kereskedelmi és iparkamarától* kaptuk a következő meghívást. Az alulirt kereskedelmi és iparkamara éber figyelemmel kíséri az általa képviselt területen divó iparágak fejlődését. Midőn ebbeli észleletei egyrészt bizonyossá tették a kamarát afelől, hogy a vasipar a felvidék legelőtérvalóbb iparágai közé tartozik, másrészt fájdalmas megütközéssel tapasztalta a kamara, hogy ezen iparág különféle káros befolyások hatása alatt hanyatlásnak indul. Ezen káros befolyásokat kifürkészni és azok hatását megszüntetni elsősorban a törvényhozás és a kormány teendőihez tartozik. Hogy a kormány és általa a törvényhozás ebbeli állapotainkról helyes fogalmat szerezhessen, szükséges, hogy bajaink, óhajaink és panaszainkról tudomással bírjon. Ecélből van szerencsénk az összes felvidéki vasgyárakat s ezek igazgatóit és a raskereskedő urakat folyó évi november 23 és 29. mindannyiszor délelőtti 10 órakor az alulirt kamara hivatalos helyiségeiben tartandó vasipari enqüete-re meghívni. Kassán, 1875. évi nov. 4. Novelly Sándor, elnök. Deil Jenő, titkár. — Napirend: A) Különös rész. 1. A f. június 21 és 22. tartott bécsi vasértekezletnek a méterrendszer behozatalára vonatkozó határozatai. B) Általános rész. 2. Melyek a magyar vasipar hanyatlásának főokai? Miképen lehetne a magyar vasipar hanyatlását gá-

TÁRCA.

Balassa Bálint.

— Irodalomtörténeti elbeszélés, írta Paulikovics Lajos. — (Folytatás.)

Mátyás barátságosan fogadta a fényes katonai gyülekezetet; örömet fejezte ki, hogy ismét oly lelkesülten csoportosulnak a kereszténység zászlói körül; tudatta, hogy Nógrád és több várak megvétele mily rendkívüli elragadtatást szült a nemzetnél s hogy még nagyobb legyen a siker, az országos kerületekben kis országgyűléseket hívott össze, hol az egybegyűlt rendek egy-szível és lélekkel ajálották fel éltöket és veröket a haza védelmére s bizton reménylé, pár hét alatt oly tekintélyes haderő keletkezik, mely képes lesz megmérközni Szinán nagyvezérral, ki 150 ezer emberrel már megindult Nándorfehérvárról.

Ezekután Illésházy által, ki kiváló kedvence volt, fejenként bemutatatta magának a banderiumok vezereit. Pálfit és Zrínyi Györgyöt, mint rég ismert bajtársait szívélyesen üdvözle. Legutoljára maradt a bemutatásnál, még pedig nem rossz szándékból s nem mellőzésből, Balassa Bálint.

Illésházy pár szóval, epigrammai volós rövidséggel, tolmácsolá a szerencsétlen hős balsorsát, mit Pálfi és Zrínyi meleg érzelmű nyilatkozatai még hatásosabbá tettek s Mátyás nemes szívét egészen megindították.

— Sajnálom kegyelmedet Balassa-Uram; még inkább sajnálom, hogy a királyi megkegyelmezéssel joggal nem vagyok felruházva, mert egy tollvonással eltörölném önnek minden baját; de ha a népek Istenének tetszeni fog engem egykor trónra emelni, császári és királyi őseimre ígérem, hogy kegyelmedet gyermekeivel együtt megvédem s megoltalmazom s fejedelmi jogomnál fogva elhárított várait s uradalmait s gyermekeinek megsértést becsületét visszaszerzendem.

— Köszönöm Fenség, — szolt térdet hajtra Balassa; — a boldog tudattól, hogy árváimnak

ily felséges pártfogót s nagyhatalmu apát nyertem, lelkesen rohanok a csatatérre s örömmel áldozom fel éltomat.

Ezekután az Esztergom elleni ostrom került szőnyegre. A magyarok örömmel jelenték, hogy a város s Tamás hegye már el van foglalva s a vár-erősség sem soká tarthatja fel magát.

— Félek Urak, szolt Mátyás, hogy önök rózsás óhaja nem teljesül. Esztergomot a török 100 év óta erősíti s büszkesége az, hogy a magyar Siont vas-markában tarthatja; holnap általános rohamot furatok s vagy bereszük egy heves támadással, vagy elvonulok a vár alól, mert a nemes magyar vért kár lenne hiába elfecsérelni a kopár falakon; tartsuk meg azt későbbre, a nyílt ütközetekre. Isten vezérelje zászlóinkat! Szerencse föl! A nagyhercegi elfogadás befejeztetett.

1594-ben május 38-án, kora hajnalok élénk trombita s ágyúdörgés riasztá fel álmaiból a magyar sereget. Balassa épen Pálfi tábornokra szállt helyzetetett s a rendelkezési alá bocsított zászlóaljjal betanítatá az új harci éneket, mely katonáinak önértetét s lelkesedését mindinkább felserkentette.

A magyar nemes-felkelők hadai élénk érdekel s mély eszben hallgatták a dalt, melyet Balassa bajnokai zengedezni kezdének.

Régi vitézeknek
Roppant seregének
Győzhetlen Istenem!
Te hozzád kiáltok,
Ki katonád vagyok,
Vigy kerlek vitézségre. —

A te nagy nevedben
Én is most, Istenom!
Kötöttem fel szabályamat!
Sok jó szerencsét
Várok csak te tőled
S vitézlő sok szép jókat.

Te vagy az-ál-kipiam,
Te vagy éles szabályam,
Te lovam hamarsága!
Elmémeke vezére,
Karjaim ereje,
Én szívem bátorsága.

Csak te reád hattan
Életemet, Uram!
Valamely helyen járok,
Bátorságot, eszet
Csak jóvoltodból várok
Oreamról törsd el
Szept vitézségekkel
Szégyent, kit még is vallok.

A szépen-zengő dalt, mint midőn az erdei madarak tavasz-dicsőítő énekebe az éhes farkasok üvöltése vegyül, tulharsogta a borzasztó bombázás és agyuzás, mely egész sorokat lesepett lábáról; csatlogó mennydörgés, ömlő tüzes s kavargó füst-fellegek borzasztóan fenséges széppé varázsolták a harci dráma színhelyét, mintha az Ur haragjában elakarná tiporni Esztergomot vizslakodó fülhaldjával és keresztjeivel. E rémos jelenet vérfagyaló benyomást gyakorolt az egész táborra.

A félelem ragályos. Gyakran egy ember gyávasága képes harcedzett erős seregeket meghomlasztani. Volt itt, különösen Zrínyi György zászlóaljában, egy század szemenszedett, virágzó ifju, kik ha megszokják a puskaport, bátrak lesznek, mind Leonidás bajtársai, de most az első csatában mindjárt ily borzasztó golyózáportól üdvözöltetve, megdöbbennek, remegnek, ingadoznak s midőn a legifjabb, 16 éves ujonc eszt-vezsive futásnak ered, a többiek is utána iramodnak.

A hadsereg zöme észrevevén ezt, szintén nyugtalanodni kezd s midőn Pálfi hátra nöz, kedvetlenül tapasztalja, hogy mig Balassa zászlóaljával folytonosan előrenyargal, a felkelők serege nagy-része mindinkább maradozik, szétszóródik és habozva hátrál.

— Előre Árpád vitéz fiai! harsogta hangosan Pálfi, a magyar nem hagyja el vezérét s zászlóját soha! Pálfi gyors léptekkel nyomul előre, jobbju Balassával; a golyó-zápor mindinkább vesztebb dühvel kezdé viharzani s e halált-szörő tüzesoppektől jobbra-balra hullottak a derék honvédek; de a makacs hős feltette magában, hogy ma Esztergomot legyőzi; dacolni akart a török falakkal, a tatóngó ágyúkkal, mely sáncok- s romboló csata-ki-gyókkal; dacolni akart magával a lehetetlenséggel is.

(Folytatása következik.)

tolni, bajait orvosolni és azt új virágzásnak indítani? 3. Mily összefüggésben van az ország pénzügyi helyzete a vasipar hanyatlásával? Ohajtandó-e tekintettel iparos és gazdasági fejlődésünkre a nemzeti bank mielőbbi életbe lépése? 4. Mily befolyást gyakorol a jelenleg divó vármendrszer a vasipar fejlődésére? Nem szükséges-e az életkepes iparok érdekében a vámreform gyors és erőlyes keresztülvitele? 5. A hadsereg felszerelésének ügye különös tekintettel a magyar vasiparra.

V e g y e s e k.

— *Ős. kir. apostoli Felsége* szep.-váraljai lakos- és mészárosnak, Weiszter Károlynak, két embernek saját élete részvételével mellett a hullámokból történt megmentéseért, a koronás érdemkeresztet adományozni méltóztatott.

— *Az országgyűlési közigazgatási-bizottság*, a folyó hó 10-én tartott országos ülés után azonnal megalkult. Elnökévé: *Pechy Mánó* grótot, jegyzőjévé *Gullner Gyulát* választá. A bizottság rendes működését a tegnapi nappal kezdte meg. Tanácskozásai első tárgyat a közigazgatási bizottságokról szóló törvényjavaslat képezi.

— *Tisza Kálmán*, belügyminiszter mult okt. 29-én kelt rendeleteben figyelmezteti az orvosi és gyógykezelési személyzetet, hogy az új *gyógyászarszabvány* az általános magyarországi-gyógykezelési egylet elnökénél, *Jármay Gusztávnál*, kapható (Pest, papnövevény-utca 1. sz.) Ára 60 kr.

— *A vallás- és közoktatásügyi miniszterium* a váci alapítványoknál üresedésben levő, egyenként évi 120 firtal kiszabott, több — nemkülönbön az Alapítvány alapítványánál szintén üresedésben levő, egyenként 210 firtal ellátott, néhány *örzöndij* állomásra pályázatot hirdet. A benyújtandó folymodványok a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz címzendők és f. évi dec. 3-ig, mint kitűzött határrnapig, azon tanintézeti igazgatóságánál, hol a pályázó tanulmányait mint rendes és nyilvános tanuló folytatja, benyújtandók.

— *A f. hó 7-i*, igazságügyi miniszteri enquete-gyűlésen, mely magának az igazságügyi miniszternek elnökölte alatt, a bagatelle-ügyek kompetenciájának szabályozása fölött tartatott, a többiköt Juhász Mihály, városunk szeretett követe, is résztvett.

— *A magy. kir. igazságügyi miniszter* 13631. és 13632. sz. a kelt körrendeletében, a kir. közjegyzők és az ügyvédi kamarák számanak, székhelyei- és kerületeiknek megállapítása tárgyában kiadott régebbi rendeleteit a kir. e. f. törvények újabb szervezésére nézve kelt kormányrendelet alapján módosította. A Kassán székelő közjegyzői kamara eszerént kiterjed az alsó-kubini, beregszászi, eperjesi, homonnai, kassai, l.-sz.-miklósi, jösei, miskolci, rimaszombati és s.-a.-ujhelyi e f. törvény-szék kerületeire s összesen 23 közjegyzőt foglal magában. A kassai ügyvédi kamara pedig kiterjed a homonnai, kassai és a s.-a.-ujhelyi e f. törvény-szék kerületeire.

— *A pénzügyminiszter* a törvényhatóságokhoz intézett körrendeletében intézkedik, hogy jövő január 1-étől fogva, marhalevelekre kineztári, bélyeges őrlapok lesznek használandók. Ha nem ily őrlapokra volna kiállítva a marhalevél, ha rajta lesz is a bélyegjegy, az bélyegtelennek tekintetik s a kiállító közeg bélyegesonkítás miatt bírságban fog elmarasztaltatni.

— *A hivatalos „Füdapesti Közlöny”* f. havi 11-iki száma közli a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a középtanodai tanarképzésről vizsgálat iránti legújabb (26077. sz. a.) rendeletét.

— *A központi ellenzéki-körnek* nincs szállása. A házi-ur, Lang Henrik, minthogy a kör sem a házbért ki nem fizette, sem kihurokolndni nem bírt, az összes butorokat a padlásra hordatta, a könyvszekrény pedig az udvar erkélyén várja a feltámadást. „P. N.”

— *A budapesti közraktárak* ügyében f. hó 7-én a Kammermayer polármester elnökölte alatt ezügyben működő vegyes bizottság fontos megállapodásra jutott. Eszerént a bizottság ajánlja a városnak, hogy a közraktárakat árlejtés után vállalkozóval építtesse. Az ajánlatok benyújtásához határidő 1876 január vége. A raktárak az alsó Dunaparton, 1.250.000 vámmérsára építettek. A kormány a vállalkozóknak, líkre a raktárak kezelése is bizatnék, 90 évi engedélyt, 30 évi adómentességet, továbbá bélyegmentességet s ingyen telket ad és biztosítja a raktáraknak az összekötő vasutallal való összeköttetését. A város községi adómentességet biztosít, elengedi a kövezetvémet s elvileg egyéb méltányos kedvezményekre is hajlandó, melyek későbbi tárgyalások alkalmával állapíttatnának meg.

— *A budapesti keresk. akadémiánál* és a kereskedő-testület vasárnapi iskolájánál f. é. okt. hó 1-jével rendezteték be *Laurent F.* után az iskolai takarékpénztárak. „Az eddigi eredményténylegesen bizonyítja — írja a „P. N.” — mily

fogékony az ifjúság mindenjő és hasznos iránt, ha csak öt arra megfelelő módon és meggyőzőleg buzdítják. Teljesen fölöslegesnek találjuk itt a takarékoság fontosságáról, vagy ama szükségéről szólani, hogy a jövő nemzedékben az eziránti érzék felélesztessék és tápláltsák: — egész mostani gyászos helyzetünk, a számtalan, naponként a lapokban közölt, mindennemű büntet, vétség és kihágás, melyek majdnem kivétel nélkül a könnyelműségben, a takarékoság iránti teljes érzéketlenségben és a *tényleges bevételekkel, vagy a becsület munka által szerzett jövedelemmel való meg nem elégedésben* gyökereznek, oly világosan bizonyítja a takarékoság feltétlen szükségét, hogy azt csak az nem látja be, aki azt belátni épen nem akarja; az ellen pedig érv nem létezik. Akik azonban e hasznos berendezést s annak emberies s jótékony célját elismerik s fogantatosítani akarják, azoknak ajánljuk, hogy a fővárosi kereskedelmi akadémiához forduljanak, mely mindenkor a legnagyobb készséggel ingyen kiszolgáltatja az eziránti utasításokat s a szükségelt mintákat.”

— *A kassai ügyvédi kamara* részéről közírték tétetik, hogy *Papp István* ügyvéd, *kassai lakos*, a kamarának ügyvédi lajstromába fölvetetett. *Koós Kálmán*, *Agh Sándor* ügyvédek s *kassai lakosok* ellenben lemondásuk, *Horvát Vincze* ügyvéd pedig lakásának *Kassáról Budapestre* lett áttétele folytán abból kitörültek.

— *A főrelátódnában tartandó népszerű előadások* sorrendje a következő: november hó 20-án *Paulikovits Lajos* tanár „*Az oszmagyar vallás*”-ról; nov. 27-én *Dr. Lucez Ignác* tan. „*A légtenger*”-ről; dec. hó 4-én *Dr. Szemák István* tan. „*Goethe és a nők*”-ről; dec. hó 11-én *Vadász József* tan. „*A világító lég*”-ről; dec. 18-án *Kapláresik Mihály* tan. „*China- és a kínai szokások*”-ról; dec. hó 23-án *Baconi Albert* tan. „*A korall*”-ról fognak értekezni. Ehhez képest f. 20-án szombaton este 5^{1/2} órakor a reáltanoda vegytani-termében *Paulikovits Lajos* tanár, lapunknak is e szorgalmatos, derék, munkatársra tart felolvasást „*Az oszmagyar vallás*”-ról. — *Bemeneti díj* — a szegénytanulók segélyezése javára — tetszés-szerint.

— *Chacna a sa maniere*, azaz kinek-kinek megvan saját módja, ha úgy tetszik elve. Az „*Abauj-kassai-közlöny*” kiméltelenül markol bele a magánviszonyokba s célul magát a piquanteriát tisztelven, sokszor a legmagasabb dolgokat találja fel olvasóinak. Az „*A.-k.-k.*” tetszik magának abba, hogy a kormány és közegyei ellen szakadatlanul tótsgaskodik. Az „*A.-k.-k.*” szokott módorához képest mindenben a legdrasztikusabb, a csak nemrég önön-maga által ismertett *Knige* szerent is, művelt társaságokból kirekesztett kitételekkel handabandázik. Az „*A.-k.-k.*” a sajtóügyekben való vádli, vagy védoi szerepet a szerkesztéssel incompatibilisek s ilyenek elvállalását bizonyos esetben „*erdes tapintatlanság*”-nak hirdeti stb. Mi mindenben másképp gondolkodván, megbecsülésen az ilyen-édes eollega, hogy nyíltan kijelentjük, mikép az ő eljárásnak szem zornomértékünk. Mi csak a magunk nézeteihez alkalmazkodunk, az ő elveire pedig nem szorultán, azokat sem egyszer, sem mászor, legkevésbé pedig, a midőn a törvényes intézkedések intencióját jobban eltalálhatatni véljük, — követni sem vagyunk ám hajlandók.

— *A kassai m. színház műsora*: november 16. *Petaud király udvara*, operette; 17. *Panna asszony leánya*, népszínmű; 18. *Teodón asszony utalmául*; *Marion*, vagy palotától a kórházig, új dráma; 19. *Dunanan apó utazása*, operette; 20. *Előkelő házasság*, új dráma; 21. *Szokott katoná*, népszínmű.

— *A 75 éves B.* nevű hordár, ki az élete fontartására szükségesséket megszerezni előrehaladt kora miatt már nem képes, e hó 6-án a *Hernádba* ugrott. Azonban *K. koresmáros* neje, ki akkor a part mentében sétált, észrevette és segélyért kiáltott. Egy, erre oda siető katonának sikerült a szerencsétlen megmenteni. A „*Kasch. Zeit.*” most részére gyűjtést eszközöl.

— *Horák és Hanser* aranyműveseknél egy szögülő egy ezüst ércokanalt kínált eladás végett. Nevezett aranyművesek azonban beszozáltatták azt a kap. hivatalnak, hol kislult, hogy említett kanál talált jószág. A tulajdonos jelentkezett a kap. hiv. II. osztályában.

— *Rák István* nevű ácslegény hullája e hó 7-én a *Hernádban* találtatott. *Rák*, ki rendkívül rövidlalt volt, valószínűleg, midőn kissé mámoros állapotban tartana hazafelé, a *Rossmann-féle* hidról a *Hernádba* esett.

— *A m. bét folyton* egy cigány nő járta be városunk egy részét; ahol szerét tellette, jövő-mondás színe alatt, a konyhákba tolakodott és azban vele együtt rendszeren az ezüst készletek némely része is eltűnt.

Irodalom.

Az „*Ujvidék*” című kedvelt hetilap (divat-tárcával) 44-ik száma a következő válogatott tartalommal jelent meg: „*A történetírás és Darwinismus* I. *Thalóczy (Stromer) Lajostól*; „*Az ősi lak*” (eredeti költemény) *gróf Vay Saroltától*; „*Nő-körtesek*” (erad. elbeszélés), *Tóth Józseftől*; „*Az öreg Jeanette néni iratai*” (*Erkmann-Chatrain* rajza); „*János kapitány ur elbeszélései (Laboulaye után)*”; „*A pletyka*” (tárcacikk) *Kazaly Imréltől*; „*Irodalmi, társadalmi s művészeti hírek*” A borítékon: *Hymen*, sakk-talány, betűrejt-

vány, a szerkesztő nyílt válasza, szikrák, vegyesek. Szerkesztő: *Benedek Aladár*. Előfizetési ára e osnos lapnak félve 5 ft., negyedére 2 ft 50 kr. Kiadói és szerkesztői hivatal: *Budapest, urí-utca 6. szám. I. emelet, 120. ajtó.*

— *Aigner Lajos* kiadásában megjelent *Kakujay Károly „Deutsches Sprach- und Lesebuch für ungarische Volksschulen I. und II. Jahrgang”* és a *Német nyelvtanítás* magyarázó népszerű könyv „*Mit dem Namen*” című két rendbeli munkája. *Annak ára 30. és 40. kr.* A „*Német nyelvtanítás*” című mű a tanítók számára készített segédkönyv és utasítás az előbbi műben szolgáltatott tananyag miként felhasználására. Ha tekintetbe vesszük a *Kakujay által* az ő „*Magyar nyelvtan*”-ról és olvasókönyv”-ben tényleg fogantatosított nyelvtani módszernek, a nyelvbeszélve tanítási módjának a közéleti közlekedésnél okvetlenül szükséges szókészlet kellő felhasználásával — tekintettel a tanuló foglalkozása és életmódjára — való számos és fontos előnyeit s azon kedvező fogadtatást, melyben a sajtó nevezett szerzőnek „*Magyar nyelvtan*”-ját fogadta csak örüdtünk, hogy a szerző a nálunk annyira jelentékeny német nyelv könnyebb elajánlítására is egyenlő s biztosítja az utat s célszerű és hasznos közkönyvvel gyarapította és gazdagította is a népisoklói szakirodalmat, amely kézikönyvet méltán is ajánljuk és ajánljuk néptanítóink s a tanügy barátai becses figyelmébe.

Művészet.

Az „*Apollo*” című zeneműfolyóirat negyedik kötete legújabbban megjelent novemberi füzetének tartalma: I. *Három híres magyar nota Biharitól*. I. *Mikor a pengé elfogyott*, II. *Primalis nota*, III. *Friss magyar zongorára átirta* *Waacht Aurél*, *Perichole*, francia népdal, *Offenbach háson-című operette*-ja után zongorára szerkeszté *Nagy Béla*, 3. *Réverie*, zongorára és hegedűre szerzé *Bella János Lipót*, 4. *Féltőzöm* férbé, kedvelt népdal énekre és zongorára átirta *Id. Abrányi Kornél*. — A borítékon: *Belleaz Gyalu*, életrajzi vázlat, stb. Előfizetési ár egész évre 6 ft. félve 3 ft. A jelen szám 1 firtét külföldi is megszerezhető. Az előfizetés vidéken legelőzerűbeben a postahivataloknál postátalványozás után eszközölhető, *Budán*, az „*Apollo*” kiadóhivatalában iskolatca 681. az a. Minden eddig megjelent szám és kötet folyton kapható.

Közgazdaság.

— *A délnémetországi* 2. 1 és 1/2 forintosok a német birodalomban a f. évi dec. 31-én forgalmon kívül helyezettvén, a m. k. postahivatalok a fenjeltzett pénzneveket fizetésnél csak mult f. hó 31-ig fogadhatták el.

— *A temesvár-orsovai* vasut temesvár-karaszsebi része a jövő év folytan már át lesz adva a forgalomnak. A vonalon *Lugosig*, *Remete*, *Rékás Topolovetz* és *Belintz* közösek szomszédóságában építenek. Karinsében túl a vonat építése rendkívül nehézségekbe ütközik úgy, hogy az építési költségek jelentékenyen felülfogják multai az előirányzatot.

A répa leveleinek leszedése.

Franciaországban, a *Violette* által legújabban tett kísérletek nyomán is a répa leveleinek leszedése csakugyan károsnak bizonyult. Teljesen egyenletes répafojdnék egyrészt ő levelezetté, másikat nem. Az első szedés jul. 29-én történt; a levelek 1/4^{ny} hosszúak voltak; csak a répa körüli levelek hagyattak meg, melyek leghosszabbja 7—8^{ny} hosszúságra nyultak. A második szedés augusztus 11-én, a harmadik szept. 1-én fogantatosított. Szept. 27-én a répából néhány sor kieszdedett és megvizsgáztatott. A levelezett répa hectaronként adott 23,425^{kg} termést, holott a nemérintett 44,950^{kg}-nyit termelt. A répák legnagyobb sulya a levelezettéknél 480^g, a lenemlevelezettéknél 960^g-nyi volt. A cukorátlag 10:54 és 13:11. (Föld. Erd.)

— *A földművelés*, ipar s kereskedelemügyi miniszter f. hó 2-án 25.133 sz. a kelt rendeletével, azon biztos meggyőződés alapján, hogy *Horvát-Slavonország* területén a marhállomány egészségügyi állapota jelenleg kedvező, az azon ország ellenében fennállott szoros határzart vélegesen megszüntette.

Színi szemle.

Szombaton „*Coscoletto*”, gyakran, de mindig szívesen látott operette, kivált ha oly jól betanítva s élvezővölög adatik, mint ezalkalmmal. A szereplők általában díszesítés buzgalommal működtek. A kar is teljesen kielégített. A siker legnagyobb része természetesen a *Roth* kassasszonyokat illeti, különösen *Etélet*, kinek énekmodora valóban, minél többször halljuk, annál kellemesebb; hanganyagának épségéről is ezeste alkalmunk volt jobban meggyőződni: képességének teljes kifejtésére igen alkalmas volt a háttartalsága. Pedig hangjának tisztasága épen a felsőbb régiókban nyílnak lejtéknél. Ki kell emelnünk *Balog Gál*-t, ki szintén hangjánál volt, nemkülönbön a nővérel, *Amália* val, énekelte kettőt. A falvások közti színtet *Balláné* bájos muzsikusnő töltte be, melyet a közönség szívesen kíváncsan szemlélte kelle. A rendezés s kiállítás is kifogástalan volt.

Vasárnap „*A peleskei notariue*” szintén jól sikerült; az orszárlész magzat az igazgatást illant; de a többiek is elismorors-műtő igyekozetet tanúsítottak.

Hétfőn „*Mirabeau ifjúsága*”, kissé vontatva s kevésbé lelkesedéssel adatik, mint vártnk volna a mint e kitűnő dráma megérdemi s a legfeljebb a *szereplőkön* is bizonyos nyomott hangulat volt észrevehető. A ház csaknem üres volt. *Mirabeau* igen hálás szerep s *örön* *Gerőfynek* való; ugyszintén hálás a *Bályné*-é is. Egy pár jelenetben megindító erőt tanúsított. *La szyn* nagyon szelid intrikus. *Bödy* saját szerepkerében meggott — oly otthoniasszággal, mely azonnal feltűnik. *Szerpét* is mindig jól megtanulta. *Vere*s parlamenti elnök volt, aminőnek lennie kelle; kereszt beszélt de, szavaink mindig tudott nyomatékokat adni. *Lanké* *Ella* meleg ér-

zással jázott; de egy, többiben tett kifogást, fájdalom, ismételnünk kell.

Kedden „Párizs” Lásznak mesteri alakításá. A kis bohózat sikeres előadása nem oly könnyű, mint első tekintetre látszik. Annánagyobb dícséretre válik a szereplőknek, hogy ily nimán meg vége. Lenkey Ella, Korády s Bokorné egyaránt kielégítették.

Szerdán „Az örök naplója” hatásos részletekben gazdag vizgáték. A főalak benne Temesvárnak egyik legkedveltebb szerepe; azert kiváló figyelemmel készült Geröfy alakítását, hogy az összehasonlítást megtegyük. Temesváry alakja s egész megjelenése igen alkalmas az ily alkot ábrázolására; de játéka több helyen nélkülözta a fellépésről bevet; Geröfy alakja ellenben nincs olykor teljes összhangban szerepe azellemével, de nagy előnye, hogy szavaltala mindig az érzelme közvetlenségéről tanuskodik. E szerep különben igen hálás is. Györfyné s Lenkey Ella szerepe is jó kezekben volt. Különösen említendő meg Balla, ki az ily alakot mindig a közönség teljes meglepedésére ábrázolja.

Csütörtökön „Navarran gróf, vagy a huszonegyek tolvajtársulata” erdekesítő, látványos színmű, Ponson du Terrail regénye után írta Geröfy A. d. o. Aggáda neztünk, megvalljuk, a darab sikere elé; regény tárgyát csak kiváló erők kezében alakulnak jó, vagy legalább turettó színművékké. Szerzőnek esetében annánagyobb nehezéssel kelle megküdenie, mivel a feldolgozandó anyag rendkívüli terjedelmű volt. Dícséretre legyen mondva, feladatát elég szerencsésen oldá meg. A tervezés helyes felfogásról tanuskodik, a bonyolításban is elég ügyeséget vezetünk észre; de a jellemzés kivánnivalót vagy hatra, minék természetesen abban rejlik oka, mivel a cselekvény tömkelege sem időt, sem tert nem enged a jellemfejlésre, mint az a regényben történik. Altalabánvéte, mint tudtukkal első kísérletre, szerencsét kívánunk szerzőnek a nem alaptalan reményi kötnök további működéséhez e teren. Láttunk már skarbány gyengébb darabot, mely dacára ennek hosszabb ideig fentarta magát. Szerző költői képességéről ily darab után természetesen lehetetlen végérvényes ítéletet mondani, miután itt az egyéni felfogásnak s önálló alkotásnak csekély tere jut s a siker jóformán csak a hálásabb részletek kibárázásától s szerzes önzellelzetesétől függ. Erdekesen göröld a cselekvény menete s lázas feszültségben tart mindvégig. A kifejlődés is teljességgel megfelel a drámai művészet követelményeinek.

A darab hőst a közönség zajos tapsokkal fogadta, nyílt jelenetekben is többször hitta s egy szép baber koronával is kifejező elismerését azon számos elvezetes estekért, melyeket kegyencének közön. Az előadás általaiban onszervágó volt; a szereplők jól elkészültek. Az est hősen kívül különösen kiemelendők: Beördy né, ki ismét szerencsésen maszkirozta magát s a búské előlékő hölgyet valóságban ábrázolá, továbbá Tóth, Beördy, Lenkey Ella s Györfyné. Gyönyörű képet nyújtott Remeny Vanda estélye, mely a darab fenyjontját képezi. Közönség szép számmal volt jelen.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: Dr. Klekner Alajos.

Nyílt-tér. *)

Hitter Gyula hetedhét országra szóló bírálatára.

(Folytatás).

1) Bírálatá elején leckét tart a „Franklin-Társulat”nak, mennyire ártott jó hírnevének művem megvétele által. — Hat bizony annak csak H. Gy. uram az oka, miért nem hirdette egy évvel azelőtt bölcsességét. — Lassú itt is csak az ön rossz akarata okozta az egész calamitást. Hja, az üstökösnek az a rendeltetése — ugy-e?

2) Azt állítja, hogy „valamely könyvet, tartalmát és berendezését illetőleg, csakis akkor lehet megbírálni, ha az nyelvtanilag a tízpróbát kiállja; oly irányu bírálat tehát addig nem is lehetséges és nem is ésszerű, míg a könyv nyelvezete nem korrekt.” — Így tehát mindazon fenúrt bírálok és szerkesztők egytől egyig észlelnek. — Szép lók?! Nekem úgy látszik, hogy éppen önnek nincs esze, mert ily állítás, hogy: „a ruha teszi az embert,” és hogy „az étel csak akkor ér valamit, ha teljesen korrekt táiban adják fel”, nem sok észre mutat. Az idézett mondatok pedig más szavakkal ugyan, de ugyanazt fejezik ki, mit ön fentebbi állításával ki akar fejezni. — Ezek szerint ön a gondolatokat a nyelvnek rendeli alá. En éppen ellenkezőleg tudom: a gondolat szüli a nyelvet és ezt önnek is, mint a papírról szóló nagyraemelt kritikáimnak, szintén csak tudni kellene. Avagy csak füstpapír volt, amiről írt? No akkor nem erodálkozom. — Fentebbi állításából még az is következik, hogy ön azért, kifogásatlan arca miatt és nem a fejében sejtett ismeretekért választottak meg. — No ezt a bókot sem az igazgató mint vizsgálat, sem az iskolások mint választó, nem fogja önnek megköszönni. Bizony, édes uram! könyvre nézve ugy all a dolog. Első bizony a tartalom, második a methodieai feldolgozás és a harmadik a nyelv, mert a tartalomszegény és a módszerintelligens szerkesztett könyv a legragyogóbb és legkorrektebb nyelvezet mellett is bizony hasznavehetetlen. A nyelvzetben itt-ott előforduló hitákok haosak nem ehaos az egész, azonban vagy egy későbbi kiadásban a szerző, vagy egy-két vonással maga a tanító is igen könnyen kigússíthatja. — Hogy ön oly ügyetlen, az nem az én hibám! U de azt nem állítom, hogy a nyelv mellekes valami, melyre mi gondot sem kell fordítani.

3) Nem tetazik önnek a „tendi kiindulás pontjával” kifejezés. Ram olvassa es okból Szvorényinál a 311. §-nak első megjyzet. — Lám, én meg a második jegyzete rivalkozom, mely azt mondja, hogy a „vá. vá. il.” stb. ragok gyakran félcsereivel jönnek elé, és hogy a ragoknak éppen ugy van keletés átvitelök, mint magoknak a szók-nak. — No de ön azt jobban tudja!?

4) A 6-ik lapon nem helyes az „egyéb” szónak használata. Ezt egy könyvből kiirt példával demonstrálja. Kar volt e miatt piagimot elkövetni. Lássá en éppen a hazak különfélegessége skartam ramutatni. Furcsa, hogy ön nagyterjedelmű tudományával és éles észvel nem tudott megerteni. Nem tudom, kinek kell hinnem, önnek vagy a „magyar nyelv-szótár” készítőnek. Minden bizonyonnyal önnek, ugy-e. Hisz a „szótár” csak valami Czuczor és Fogarasi készítették, és ön csak nagyobb ezeknél. — U vanitas vanitas!

*) Az e rovatban közlötékért nem vállal felelősséget a szerk.

5) A 9-ik oldalon előforduló sajtóhibára nagy örömváltságosn elküldte magát: „heureka!” — Egyáltalában különös kedveléssel kereste ki a könyveskében itt-ott előforduló sajtóhibákat. Ebből csak az következik, hogy vagy rendkívül tudatlan, vagy felette rozszakaratu ember. — A sajtóhibák bántanak engem is, nemcsak őt. De ezen igen könnyen segíthet a tanító. Hogy ezek ont zavarta hozsak, nekem csak nem róható fel hibáim. De ön azért megis teszi. Lássá en mérhetnek hasonló mértékkel, mert ön csak néhány sort írt és ott diszlik: „a földet” tüzben olvaszjak. En is foghatnám önére, hogy még annyit sem tud, mint legutolsó tanítvány, mert azt a legeggyűbb ember is tudja, hogy a földet nem lehet olvasztani. Lám, hogy tette tönkre egy sajtóhibácska örömet. Hja, ki másnak vermet is, maga erik bele. — Különben legyen szabad még megemlítenem, hogy a kifogásolt füzetet nem is korrigáltam, hanem mint kézet kaptam Pestről. Ennek következtében, hogy mindazon javítások is elmaradtak, melyeket a korrektor idejére hagytam, és hogy a könyveske tartalmát, berendezését és nyelvezetét is megtartotta, melyeket azelőtt 3 évvel nyert. Akkor pedig 20 nap alatt írni és ki nyomtatni is kellett. Hogy miért, azt tudja ön is.

6) Ön helyteleníti a „magában foglalja” kifejezést. Ússe fel a „m. nyelv-szótárát” ott találja a következő kifejezést „magába foglalás”. Ha a főnév „ba, be” raggal jár, ugy hiszem az igének is van ezen privilegiuma. — Avagy Czuczor es Fogarasi sem tudnak magyarul?

7) Nem tetazik önnek a „terjed” szó és helye a „fekszik” szót akarja tenni, mert a kiterjedés viszonya körülírva nincs. Az egészéből csak az tűnik ki, hogy nem tudja mi az a viszony? Hat nincsen a kiterjedés meghatározva? Azt csak ön nem tudja felgöngli. — Tudja-e, hogy önnek javítása absurdum. Mert ha azt mondom, „éjszakra fekszik”, akkor azt is gondolhatom, hogy az a II. negyed ott valahol Opáczán kezdődik és Szepiokan végződik, nem pedig, hogy az első negyed vége, a másodiknak kezdete is egy-szeremind.

8) Ugyanabban és még három mondatban kifogásolja a szöveget. Nem állítom, hogy ezen szörend Szvorényi szabályainak megfelel, de azt tudom, hogy a gyermekek felfogásának igen is megfelel. Ezt önnek is kellene tudnia. Különben, ha ezen mondatok, oly égbekiáló crimenek, kérdem: miért használja ön is? Pedig a vizsgálat alkalmával csakugyan ugy használta. — Oly ingatag nyelvézete és oly gyenge lapon áll nyelvtudománya?

9) „Még hibáiban a Lutheránus szó használata, mondja ön, mert ezen szó a felekezeti gyűlölés korából származik. — Nézetem szerint minden igazi ágostai hitvallású búzéken nevezni magát „lutheránus”-nak. Különben nézze meg az ágostaiaknak kathekezizmusát. — No de ön a kákan is keresi a csmót, — Nem volna Hitter a neve

10) Nem helyes ön szerint ezen mondat: „— — — — —ők teszik a város bátóságát”, mert „képezik” az egyedüli jó kifejezés. — Ha ön a „képez” igének jelentményét tudja, lemondok évi fizetésemről. Hogy nem tudja, kézzel foghatólag mutassa azzal, amit csak néhány sorral lejjebb ír. Azt írja ugyanis: „a képezés lelki tulajdonokra vonatkozik.” A bátóság tehát ön szerint valami lelki, érzékföltti, talán bizony hazajáró lelkekből álló? — Prosit Nem kérünk beléle.

11) A 11-ik oldalon roz a „fogják körül” kifejezés, mert körülfogni valamit csak személyek szoktak, körültenni pedig tárgyak. (Talan azt skarta írni dolgok). Nézze meg Sz—t) A „m. nyelv-szótárából” ide írok önnek kedvéért két mondatot. Ezekből meggyűződhetik nézetének helytelenségéről: „Hadszeggel körülvenni a várost. Az erdei utast 10 utonálló vette körül”. — En ugy tudom, hogy a hadsereg nem áll dolgokból, sem az utonállók nem dolgok, hanem személyek. — Mondja meg már most, ha jó a „ve-zik körül”, miért olyt gyilkos (Hitter kedvenc sojára), roz kifejezés a „fogják körül”?

12) A 12-ik lapon helyteleníti a „terjedelmi” szót, csak a körüljésű jó, mert az „alom, elem” képző nem alkot konkrét, hanem csak absztrakt neveket. No, no, hát a lakadalom, uradalom, is absztrakt. Aztán azt állítja, hogy a melyedés konkrét fogalom (!?) Uram! ön valóságos ezermester. Boskó kis Miska önhez képest. — Soha sem tudtam, hogy konkrét fogalom is van. En ugy tudom, hogy minden e konkrét dolgok szemlélni és képzélni is lehet. Ön szerint tehát a fogalmat is lehet szemlélni. Ugyan tanítson meg ilyen mesterségre. Kar volt ily absurd állítással blamirozni magát. — Hja tudományos színezetet kellett az egésznek adni, ha török-szakad. — Végre azt állítja, hogy „valamit nem mondani, hanem nevezni szoktunk”. — Hat bizony erre megfelel önnek Szvorényi, csak nézzen utána. — Ami Sz—nak szabad, szabad talán csak nekem is.

(Vége következik).

Erdödy.

H I R D E T É S E K.

Árverési hirdetmény.

Novotny Ferdinánd esdőtömege javára lefoglalt üres hordóknak, üres üvegeknek, pinceedényeknek, hordóknak és üvegekben elhelyezve lévő különféle borkészletnek, három lónak és egy omnibusznak nyilvános árverésen leendő eladatását a csödválasztmány elhatározván, annak az „Európához” címzett szálloda-helyiségben leendő foganatosítására határidőül folyó évi november hó 18-ik és szükség esetében következő napjainak reggeli 9 órája tűzetik ki.

Bezsilla Samu,

ügyvéd, mint Novotny Ferdinánd esdőtömegegondnok.

112 2-2

Üzlethely változtatása.

Van szerencém a nagyérdemű közönségnek becses tudomására hozni, miszerint az eddig Kozák Lajos ur házában birt

szállító-, bizományi- és biztosítási iroda-helyiségemet

folyó hó 15-től kezdve. Maléter Vilmos úrnak az evangélikus templom melletti házába — a malom- és csatornaudica szegletén — áttettem.

Midőn a nagyérdemű közönségnek eddigi becses pártfogásáért hálás köszönetemmel nyilvánítom, hátorokodom ezt jövőre is tiszteltelt kikérni. — Egyuttal előnyösen ajánlom **161 rendezett új zsak-készletemet** a tisztelt termelő és termény-kereskedő urak használatára, melyből ugy kölcsön-kepen, valamint megvásárlás vegett olcsó feltételek, illetőleg árak mellett szolgálhatok.

Kelt Kassán, 1875. novemberbő 16-an.

115 1-3

Teljes tisztelttel

Kozák G. E.

905. szám t. e.

Pályázat

a szépsi kir. járásbírósnak megürült és 600 frt évi fizetéssel és 100 frt lakber illetékek javadalmazott irnoki állomásra.

Felhívatnak a pályázni-kívánók, miszerint életkoruk igazolásán felül kellő bizonyítványokkal felszerelendő és snajtkészuleg irandó belyeges kérvényeiket a kassai kir. tizek elnökségéhez f. évi november hó 28-ig adják be.

Kelt Kassán, 1875. évi október hó 27-én.

Teleky Péter, kir. törvényszéki elnök.

935. szám t. e.

Pályázat

a kassai Törvényszéknél megürült és 300 frt évi segélydíjjal javadalmazott joggyakornok állomásra.

Felhívatnak a pályázni-kívánók, miszerint életkorukat, nyel. ekbeni jártassagukat és jogképzettőségüket igazoló bizonyítványokkal felszerelendő belyeges kérvényeiket hozzam f. évi december 3-ig adják be.

Kelt Kassán, 1875. évi november hó 4-én.

Teleky Péter, kir. törvényszéki elnök.

110 3-8

504. az. vég.

Árverési hirdetés.

A kassai kir. telekkönyvi törvényszéknek f. évi 4419 tk. szám alatti végzése folytán alólított királyi törvény-szék végrehajtó által közhírre tetetik, miszerint Droszt Edéné szül. Pesta Franciska nagy-mihályi lakos felpersenő részére, Ujlaky Pesta Mária kassai lakos alperesnő ellen a kassai 3155. számú telekgyűkötönyben foglalt ingatlan vagyon f. évi október hó 25-ik napjára kitűzött első árve-rési határnapon el nem adathatván, második árverési határnapul f. évi november hó 25-ik napjának délelőtti 10 órája Kassán a kir. törvényszék telekkönyvi hivatalába azon megjegyzéssel tűzetik ki, hogy a birtok ezen határ-napon a kiáltással áron alól is, a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Kelt Kassán, 1875. évi okt. hó 25-ik napján.

Thaly Konrád, kir. tiszti végrehajtó